

Rattfyllerilagstiftningen i Sverige.

Av statsrådet INGVAR LINDELL.

Det första svenska straffbudet mot s.k. rattfylleri upptogs på hemställan av riksdagen i 1923 års motorfordonsförordning. Bestämmelserna ha sedermera ändrats och utvidgats vid flera tillfällen. År 1934 överfördes rattfylleristadgandena till en särskild lag om straff för vissa brott vid förande av motorfordon. Lagstiftningen omarbetades väsentligt år 1941. Bland annat infördes då presumtion om alkoholpåverkan vid viss blodalkoholhalt. 1934 års lag ersattes år 1951 av lagen om straff för vissa trafikbrott, här nedan benämnd trafikbrottslagen. Denna lag har gällt fr. o. m. 1 januari 1952.

Frågan om ytterligare revision av lagstiftningen är f. n. föremål för prövning av en särskild kommitté, 1949 års trafiknykterhetsutredning (ordförande statsrådet Lindell). Bland de spörsmål, som kommittén har under övervägande, kan nämnas införande av onykterhetsansvar även för hästfordonsförare och cyklister. Kommitténs betänkande väntas under innevarande år.

Gällande straffbestämmelser.

4 § trafikbrottslagen lyder:

1 mom. Den som vid förande av bil, motorcykel, traktor eller motorredskap varit så påverkad av starka drycker, att det kan antagas, att han icke på betryggande sätt kunnat föra fordonet, dömes för rattfylleri till fängelse i högst ett år eller, där omständigheterna äro mildrande, till dagsböter, dock ej under tjugofem.

Till samma straff dömes föraren, om han av annat berusningsmedel var så påverkad som nyss sagts.

Hade förare av bil eller motorcykel eller av traktor med släpfordon en alkoholkoncentration i blodet av 1,5 promille eller däröver, skall han anses hava varit så påverkad av starka drycker, som i första stycket sägs.

2 mom. Är det ej styrkt, att förare av bil eller motorcykel eller av traktor med släpfordon var så påverkad, som i 1 mom. första stycket sägs, men uppgick alkoholkoncentrationen i hans blod till 0,8 men ej till 1,5 promille, skall han straffas med dagsböter, lägst tio eller fängelse i högst sex månader.“

Bestämmelserna gälla, oavsett om olyckshändelse eller trafikförseelse förekommit.

Straff för påverkan drabbar varje förare av motordrivet fordon. Straffbarheten är sålunda numera icke — såsom tidigare var fallet — begränsad till förare av motorfordon. Vidare straffas påverkan, även när den härrör från annat berusningsmedel än starka drycker (”drogfylleri“).

En alkoholkoncentration av 0,8 promille medför straffpåföljd, oavsett om föraren var iakttagbart påverkad.

Den svenska lagens två blodalkoholgränser medför ett särskiljande mellan två olika svårhetsgrader av trafikonykterhetsbrottet. Dels har man det svåra brott, där alkoholpåverkan är klar eller i varje fall alkoholhalten i blodet är minst 1,5 promille; detta brott straffas regelmässigt med fängelse. Dels finnes det lindriga brott, där utan påvisbara symtom på alkoholpåverkan blodalkoholhalten är 0,8 — 1,5 promille; straffet är vid denna mera politimässiga förseelse regelmässigt endast böter.

Här må nämnas att i trafikbrottslagen även förekommer ett straffstadgande för s. k. smitning (5 §). Om vägtrafikanter, som med eller utan skuld haft del i uppkomsten av trafikolycka, genom att avlägsna sig från olycksplatsen undandragit sig att i mån av förmåga medverka till de åtgärder, vartill olyckan skäligen bort föranleda, eller om han undandragit sig att uppgiva namn och hemvist eller lämna upplysningar om händelsen, straffas han sålunda med fängelse i högst ett år eller dagsböter.

Under vart och ett av de senaste åren ha i Sverige genomsnittligen ungefär 2 000 personer straffats för onykterhet i trafik. Av dessa ha omkring 2/3 dömts för den svårare formen — rattfylleri — och återstoden för den lindrigare. Om man medtager endast rena fall av trafikonykterhet — alltså ej sådana där detta brott sammanträffat med annat brott — ha av dem, som hänförts till den svårare gruppen, cirka 90 % fått frihetsstraff och resten bötesstraff. Av dem som förts till den lindrigare gruppen är förhållandet det omvända; här ha således endast cirka 10 % fått fängelse, medan resten fått bötesstraff.

Frihetsstraffet, vilket i det okomplicerade förstagsfallet av rattfylleri regelmässigt utgjort en månads fängelse — dock under den senaste tiden med en viss tendens till utmätande av längre straff — har så gott som undantagslöst ådömts ovillkorligt. Fängelsestraffet har i stor utsträckning verkställts på smärre jordbrukskolonier, särskilt avsedda för det här ifrågavarande klientelet.

Bestämmelser om körkortsindragning.

Förare av bil, motorcykel samt — fr. o. m. den 1 januari 1955 — traktor på gummihjul skall i Sverige alltid inneha körkort, utfärdat av länsstyrelsen i det län, inom vilket han är mantalsskriven. Bestämmelser härom finnas i 1951 års vägtrafikförordning, vilken trädde i kraft den 1 januari 1952.

För erhållande av körkort gäller bl. a. att sökanden skall förete intyg av polismyndigheten om att han gjort sig känd för ett nyktert levnadssätt. I samband med förarprovet skall prövas, om sökanden äger nödig kännedom om alkoholhaltiga dryckers inverkan ur trafiksäkerhetssynpunkt på den mänskliga organismen.

I lagen är sörjt för att länsstyrelsen skall få underrättelse om körkortsinnehavares misskötsamhet i nykterhetshänsende, därest denna

tagit sig uttryck i trafikonykterhet eller annat offentligt fylleri eller varit så grov, att nykterhetsnämnd fått anledning vidtaga åtgärd.

För den, som dömts för trafikonykterhet, skall körkortet ovillkorligen indragas (33 § 1 mom. och 34 § vägtrafikförordningen). Beslutande myndighet är länsstyrelsen. Återkallelsetiden är vid förstagångsförseelse minst sex månader och högst två år. Vid återfallsbrott inom fem år är återkallelsetiden minst ett och högst fem år.

I praktiken synas dessa föreskrifter tillämpas så, att vid okomplicerad förstagångsförseelse återkallelsetiden i genomsnitt sättes till åtta månader.

Slutligen kan nämnas att länsstyrelserna årligen återkalla ett stort antal körkort på grund av att innehavaren beträffs med annan misskötsamhet i nykterhetskänseende än onykterhet i trafik. I dylika fall förekommer även, att i stället en annan, lindrigare reaktionsform tillämpas, nämligen varning.

Ingvar Lindell.